

Колишкіна І. О.,
студентка 5 курсу,
7 групи, факультету адвокатури
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ЗАПОБІГАННЯ НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї: СУЧАСНИЙ СТАН І ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Ключові слова: насильство в сім'ї, насильницька злочинність, запобігання насильства в сім'ї, фактори ризику насильства, профілактика насильства в сім'ї.

Keywords: domestic violence, violent crime, prevention of domestic violence, risk factors for violence, prevention of domestic violence.

Анотація: Висвітлено актуальні питання стану насильства в сім'ї. Визначено перспективи діяльності роботи правоохоронних органів, окреслено тенденції в напрямку удосконалення законодавства за для запобігання вчиненню насильства в сім'ї.

Abstract: The actual issues of the state of domestic violence are highlighted. The prospects of activity of law-enforcement bodies are determined, tendencies in the direction of improvement of the legislation for prevention of domestic violence are outlined.

Проблема запобігання насильства в сім'ї, усунення детермінант цього прояву протиправної поведінки набуває виключної актуальності для України.

За даними проведених останніми роками соціологічних досліджень близько половини населення України (44 %) особисто зазнавали насильства у сім'ї впродовж життя; 35 % українців

відчували психологічне, 21 % – фізичне (побої, мордування, замикання, зв'язування, примушення стояти в нерухомому положенні), 17 % – економічне (примушення звітувати за кожну копійку), 1 % – сексуальне насильство (різні форми примушення до вступу в статевий зв'язок) [1, с.13].

Покращенню ситуації у сфері протидії насильства в сім'ї сприяло прийняття 15 листопада 2001 р. Закону України «Про попередження насильства в сім'ї», яким визначені правові й організаційні основи попередження насильства в сім'ї, органи та установи, на які покладається здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї [4, с.1].

Найчастіше до насильства в сім'ї відносять побої (72%), адиктивну поведінку (52%), вираження погрози застосування фізичного примусу (45%), а також фізичне покарання дітей (38%) [1, с.31].

Дослідження показало, що на вчинення насильства впливає ряд чинників, пов'язаних із характеристиками суб'єктів насильства (соціально-демографічні, соціально-психологічні), чинники, що обумовлюють характер внутрішньосімейних відносин, стресогенні чинники [3, с. 170].

Аналіз наукових досліджень показує, що громадяни не завжди звертаються по допомогу у випадках насильства в сім'ї – в 47% випадках, особи, що піддавалися насильству з боку інших членів сім'ї, зверталися по допомогу до сторонніх осіб (в поліцію, соціальні служби, громадські організації, до сусідів, родичів, друзів).

Найчастіше жертвами насильства в сім'ї, не поєднаного з вчиненням тяжкого злочину, стають жінки та діти. Частка чоловіків, що потерпіли від насильства в сім'ї зростає при розгляді насильницьких злочинів. У такій ситуації відсоткове співвідношення жінок і чоловіків приблизно однакове [3, с.122].

Певний зв'язок існує між скоєнням насильства та демографічними характеристиками «агресорів» (статтю та освітнім рівнем). Так більш ніж 2/3 осіб, що вчинили злочини на ґрунті шлюбно-сімейних відносин, мали незакінчену середню освіту. Характер скоєння насильства в залежності від статі може бути розглянутий тільки у тісному зв'язку з окремими його видами [2, с. 473].

Ефективна профілактична діяльність пов'язана не тільки з розробкою та застосуванням адекватних форм оцінки профілактики, але і з пошуком та впровадженням новітніх форм роботи з сім'ями, в яких чиниться насильство. Потенційним інструментом, який би сприяв подоланню травмуючих наслідків насильства над дітьми, є впровадження в соціальну роботу моделі фостерних (приймних) сімей. Зараз в Україні відсутня практика і механізми використання такої форми соціальної роботи у випадках, коли жертвою насильства стає дитина. Розмаїття форм організації фостерної допомоги сприяє вирішенню різноманітних завдань, пов'язаних із наданням, у першу чергу, психосоціальної допомоги неповнолітньому. При здійсненні комплексу заходів реабілітаційного характеру враховується середовище проживання дитини, характеристика виховної стратегії батьків, конформність; рівень безпеки в сім'ї; її загальний добробут.

Враховуючи сучасний стан і детермінанти насильства в сім'ї, пріоритетні напрямки загальносоціального запобігання включають в себе: 1) удосконалення сімейної, кримінальної та кримінологічної політики держави щодо запобігання насильства в сім'ї; 2) розробку та реалізацію різноманітних економічних та соціальних проектів і програм; 3) удосконалення правової освіти населення; 4) реструктуризацію та зміну статево-рольових стереотипів, розвиток гендерних програм [5, с. 204].

Цікавою є думка професора В. В. Голіни про те, що центральне місце вже в діючому Законі України «Про попередження насильства в сім'ї» посідає ідея єдності проведення у країні загальносоціальних і спеціально-кримінологічних заходів протидії сімейному насильству [6, с. 203].

На сьогодні відбувається запровадження і реалізація превентивної політики щодо запобігання насильства в сім'ї, навчально-тренінгових програм, роботи з правоохоронними органами, організації притулків для жінок, кризових консультаційних центрів, центрів реінтеграції, груп взаємодітримки та самопомоги, психотерапевтичних програм (індивідуальних та групових) [6, с. 203].

Необхідно також удосконалити чинне законодавство (зокрема, в частині фінансових гарантій й його виконання), створити нові державні та недержавні структурні підрозділи, соціальні служби, фонди допомоги, реабілітаційні центри та інші організації із захисту жертв злочинів, організувати підготовку спеціальних кадрів для такої роботи [6, с. 203].

Аналіз практики та проблемних питань застосування цих заходів дозволяє запропонувати

такі можливі напрямки щодо їх усунення, як необхідність визначення керівних норм поведінки та переліку заборонених дій при винесенні офіційного попередження про неприпустимість вчинення насильства в сім'ї, потреба більш широкого застосування корекційних програм.

Список використаних джерел:

1.Блага А. Б. Насильство в сім'ї: кримінологічний вимір, детермінація, запобігання : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук, спец. 12.00.08, Харків. нац. ун-т внутр. справ. - Харків, 2014. – 40 с.

2.Бойко О. В. Насильство в сім'ї як об'єкт кримінологічних досліджень/ О. В. Бойко// Вісник Національного університету внутрішніх справ. – Х., 2002. – Вип.18. – С. 470-474.

3.Ігнатів О. М. Протидія загальнокримінальній насильницькій злочинності в Україні: монографія/ О. М. Ігнатів – Х.: Диска Плюс, 2013 – 650 с.

4.Закон України “Про попередження насильства в сім'ї” від 15.11.2001 р. № 2789-III // ВВР України. – 2002. - № 10. – С. 70.

5.Коломоєць О. Д. Світовий досвід протидії насильству в сім'ї / О. Д. Коломоєць //Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. – Серия «Юридические науки». – Том 24 (63). – № 1. – 2011. – С. 202–208.

6.Сметаніна Н. В. Запобігання насильства в сім'ї як захист конституційних прав і свобод людини / Н. В. Сметаніна // Треті конституційні читання: зб. тез наук. доп. і повідомл. міжнар. наук. конф. молодих учених, аспірантів і студ. присвяч. пам'яті акад. права Ю. М. Тодики. – Х. : Права людини, 2010. – С. 202-203.

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

ЗЛОЧИННІСТЬ

У ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ

Матеріали XVI Всеукраїнської кримінологічної
конференції для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 12 грудня 2017 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкина*

Харків
«Право»
2017

УДК 343.9.01:005.44
ББК 67.61я431
3-68

Редакційна колегія:
проф. А. П. Гетьман;
проф. Б. М. Головкін;
канд. юрид. наук, доц. О. В. Ткачова,
канд. юрид. наук, ас. О. В. Таволжанський,
канд. юрид. наук, ас. Н. В. Сметаніна,
канд. юрид. наук, ас. К. Д. Кулик,
канд. юрид. наук, ас. О. О. Шуміло,
ст. лаб. К. С. Остапко

3-68 **Злочинність** у глобалізованому світі : матеріали XVI Всеукр.
кримінол. конф. для студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Хар-
ків, 12 груд. 2017 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. –
Харків : Право, 2017. – 420 с.

ISBN 978-966-937-307-6

ISBN 978-966-937-307-6

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2017
© Оформлення. Видавництво «Право», 2017